

- Tale. Continuing Education Article. Article code CEA0419 April 2019 URL: https://myaota.aota.org/shop_aota/product/CEA0419
20. Townsend, E., & Polatajko, H. (2007). Enabling Occupation II : Advancing an occupation therapy vision for health, wellbeing and justice through occupation. Ottawa: CAOT Publishers. 2007.
21. World Federation of Occupational Therapists [Електронний ресурс]. – (1994). URL: <https://www.wfot.org/>
22. Yerxa, E. J. Dreams, dilemmas, and decisions for occupational therapy practice in a new millennium: An American perspective. American Journal of Occupational Therapy. 1994. № 48. P. 586-589.

References

1. Bahriy, I. (2016) Extended abstract of PhD dissertation (Theory and methods of vocational education) Vernadsky National Library of Ukraine, Kiev. (in Ukrainian).
2. Bespalova, O., Zakalyak, N., Kolesnyk, H, Sitovs'kyu, A., Savchuk I. (2020). Ukrayins'kyy zhurnal medytsyny, biolohiyi ta sportu, 5 (6(28)), 308-316. (in Ukrainian).
3. Kravchuk, L. (2017). Zbirnyk naukovykh prats' Khmel'nyts'koho instytutu sotsial'nykh tekhnolohiy Universytetu "Ukrayina", (13), 37–40. (in Ukrainian).
4. Kuksa, N., Kudryavets', YU. (2018) Zdorov'ya lyudyny v suchasnomu kul'turno-osvit'nomu prostori. Proceedings of the Conference, Sumy, March 22, 2018. (pp. 40-48). Sumy: VNLU. (in Ukrainian).
5. Kupriyenko, O. (2020). Ukrayins'kyy zhurnal medytsyny, biolohiyi ta sportu, 5 (4 (26)), 36 – 43. (in Ukrainian).
6. Lyanna, O. (2020). Humanizatsiya navchal'no-vykhovnoho protsesu, 1 (99), 135-143. (in Ukrainian).
7. Mazepa, M. (2017). Visnyk Prykarpat's'koho universytetu. Fizychna kul'tura, (25-26), 174 – 180. (in Ukrainian).
8. Mazepa, M., Tyravs'ka, O., Ivasyk N., Bas O. (2020). Ukrayins'kyy zhurnal medytsyny, biolohiyi ta sportu, 5 (5 (27)), 285-292. (in Ukrainian).
9. Manguševa, O. (2018). Sportyvna medytsyna i fizychna reabilitatsiya, (2), 54 - 61. (in Ukrainian).
10. Mordvinova, I., Ol'khovyk, A. (2018). Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi, (1 (75)), 152-161. (in Ukrainian).
11. Moskalenko, B., Kotelevs'kyy, V. (2018) Zdorov'ya lyudyny v suchasnomu kul'turno-osvit'nomu prostori. Proceedings of the Conference, Sumy, March 22, 2018. (pp. 68–75). Sumy: VNLU. (in Ukrainian).
12. Pustovoyt, B., Pustovoyt, K. (2017). Fizychna reabilitatsiya ta rekreatsiyno-ozdorovchi tekhnolohiyi, (1), 64–69. (in Ukrainian).
13. Pamela Roberts, Michelle E. Farmer, Amy Jo Lamb, Sherry Muir, Carol Siebert. The Role of Occupational Therapy in Primary Care. American Occupational Therapy Association. American Journal of Occupational Therapy. November/ December 2014. № 68 (Suppl. 3). P. 25–S33. URL: <http://dx.doi.org/10.5014/ajot.2014.686S06>
14. Clark F. A, Parham D., Carlson, M. E., Frank G., Jackson j., Pierce D., Wolfe R. J., & Zemke, R. Occupational science: Academic innovation in the service of occupational therapy's future. American Journal of Occupational Therapy. 1991. №45. P. 300-310.
15. Edward A.S. Duncan. Foundations for Practice in Occupational Therapy. London: Elsevier. 2020. 217 p.
16. Kielhofner, G. Conceptual Foundations of Occupational Therapy. F.A. Davis Company. 2007.
17. Nelson D. L. Why the profession of occupational therapy will flourish in the 21st century. The 1996 Eleanor Clarke Slagle Lecture. The American journal occupational therapy: official publication of the American Occupational Therapy Association. Jan 1997. Vol. 51, № 1. P. 11-24. DOI:10.5014/ajot.51.1.11. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/8978859/>
18. Pizzi, A., Richards, L. Promoting Health, Well-Being and Quality of Life in Occupational Therapy: A Commitment to a Paradigm Shift for the Next 100 years. The American Journal of Occupational Therapy. 2017, July/August. № 71(4).
19. Rondalyn Whitney. The Occupational Profile as a Guide to Clinical Reasoning in Early Intervention: A Detective's Tale. Continuing Education Article. Article code CEA0419 | April 2019 URL: https://myaota.aota.org/shop_aota/product/CEA0419
20. Townsend, E., & Polatajko, H. (2007). Enabling Occupation II : Advancing an occupation therapy vision for health, wellbeing and justice through occupation. Ottawa: CAOT Publishers. 2007.
21. World Federation of Occupational Therapists [Електронний ресурс]. – (1994). URL: <https://www.wfot.org/>
22. Yerxa, E. J. Dreams, dilemmas, and decisions for occupational therapy practice in a new millennium: An American perspective. American Journal of Occupational Therapy. 1994. № 48. P. 586-589.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.6K(135).20
УДК 796.015.134/136:796.332

Карпа І.,¹ Ріпак І.,¹ Огерчук О.²

¹кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Львівський державний університет фізичної культури імені І. Боберського, м. Львів

²викладач
Львівський державний університет фізичної культури імені І. Боберського, м. Львів

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ КВАЛІФІКОВАНИХ ФУТБОЛІСТІВ З УРАХУВАННЯМ ЗОН ІГРОВОГО ПОЛЯ

Результати аналізу показників техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів в умовах змагальної діяльності дозволили встановити питому вагу виконання окремих технічних прийомів. Встановлено, що кожна ігрова зона характеризується певними особливостями виконання техніко-тактичних дій. Ці особливості обумовлені, з

одного боку, інтенсивністю, ефективністю і координаційною складністю, а з іншого – переважним використанням основних ігрових прийомів – передач, ведення, обведень, відборів, перехоплень, ударів у ворота. Проведене дослідження підтвердило передбачення, що удосконалення техніко-тактичної підготовленості кваліфікованих футболістів повинно здійснюватися з урахуванням ігрових зон поля та структури виконання техніко-тактичних дій футболістами в умовах змагальної діяльності.

Ключові слова: змагальна діяльність, техніко-тактичні дії, зони ігрового поля, кваліфіковані футболісти, футбол.

Karpa I., Ripak I., Ogerchuk O. Improving the technical and tactical actions of qualified football players, taking into account the areas of the playing field. The results of the analysis of indicators of technical and tactical actions of qualified football players in the conditions of competitive activity allowed to establish the specific weight of performance of separate technical receptions. It is established that each game zone is characterized by certain features of performance of technical and tactical actions. These features are due, on the one hand, the intensity, efficiency and coordination complexity, and on the other - the predominant use of basic game techniques - passes, dribbling, lead round, selections, interceptions, kicks on goal. The conducted study confirmed the foresight that the improvement of technical and tactical preparedness of qualified football players should be carried out taking into account the playing areas of the field and the structure of technical and tactical actions of football players in the conditions of competitive activity.

It was found that the total number of technical and tactical actions in one game averages 824.3 ± 64.5 technical and tactical actions. Most often, qualified football players use short passes in the match, which is 20.7% of the total number of technical and tactical actions. Average passes of the ball in qualified football players are 7.6%, long – 5.1% of the total number of technical and tactical actions. Passing the ball with his head makes up 2.4% of the total number of technical and tactical actions.

The construction of training sessions on the basis of the author's program of preparation for qualified football players contributed to a more expressed increase in the indicators of performance efficiency of the total number of technical and tactical actions - by 6.8% ($p < 0.01$).

Keywords: competitive activity, technical and tactical actions, the areas of the playing field, qualified football players, football.

Постановка проблеми. Процес швидкого розвитку футболу зумовлений постійним удосконаленням методики тренувального процесу футболістів різної кваліфікації, що спонукає фахівців до підвищенням рівня їх підготовленості [1, с. 3; 4 с. 16].

Дослідження системи підготовки кваліфікованих футболістів, а саме особливостей тренувальних та змагальних процесів представлено в багатьох наукових роботах [2, с. 310; 9, с. 36].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичний аналіз науково-методичних розробок [3, с. 149; 10, с. 73], вказує на те, що характерною особливістю розвитку сучасного футболу є висока координаційна складність, швидкість та інтенсивність технічних прийомів, що здійснюються у будь-якій частині ігрового поля футболістами різного ігрового амплуа [6, с. 72].

У футболі гра складається з двох фаз – фази володіння м'ячем і фази відбору м'яча. У фазі володіння м'ячем використовуються передачі, ведення, обведення, відбори, перехоплення та удари у ворота. У фазі відбору м'яча команда здійснює відбір та перехоплення м'яча. На етапі констатувального експерименту було визначено, в яких ігрових зонах в переважній кількості використовуються основні ігрові прийоми. Передбачалося, що зміна співвідношення передач м'яча, а також підвищення ефективності контролю м'яча з допомогою ведення та обведення дозволить збільшити результативність гри команди [6, с. 276;].

Тактична структура гри футбольної команди насамперед залежить від співвідношення передач м'яча, що виконуються на коротку, середню і дальню відстань, а також вперед, назад, поперек поля та по діагоналі. В нашому дослідженні поряд з аналізом за відстанню та напрямком передач ми розглядали передачі за метою їх виконання, тобто, утримувальні – передача виконується з метою утримання м'яча, розвивальні – передача виконується з метою розвитку атаквальних дій, загострювальні – передача виконується з метою загострення ігрової ситуації. На нашу думку, така класифікація передач м'яча більш повно відображає тактичну структуру гри команди та головним чином дозволяє будувати ігрові комбінації як позиційного плану, так і швидкі, за допомогою яких в найкоротший час долається ігровий простір і створюються голеві моменти [8, с. 3].

Таким чином, дослідження структури техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів, відповідно до зон ігрового поля, сприятиме підвищенню рівня індивідуальних і командних функцій в умовах змагальної діяльності, що відображається на результативності гри команд.

Зв'язок з науковими темами та планами. Робота виконана згідно з темою науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури на 2016-2020 рр. «Теоретико-методичні основи управління тренувальним процесом та змагальною діяльністю в олімпійському, професійному та адаптивному спорті».

Мета дослідження. Дослідити ефективність тренувальної програми удосконалення техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів відповідно до зон ігрового поля.

Завдання дослідження:

1. Узагальнити теоретико-методичні аспекти техніко-тактичної підготовки футболістів відповідно до сучасних умов розвитку футболу.

2. Встановити співвідношення техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів в умовах змагальної діяльності.

3. Експериментально перевірити ефективність тренувальної програми удосконалення техніко-тактичних дій відповідно до специфіки ігрового поля.

Методи дослідження: теоретичний аналіз відомостей науково-методичної літератури та всесвітньої мережі Інтернет, педагогічне спостереження, метод порівняння, методи математичної статистики.

Результати дослідження. Техніко-тактичні дії – основний компонент системи підготовки у футболі. Від його ефективності великою мірою залежить кінцевий результат у матчі. Тому велика кількість провідних тренерів при побудові тренувального процесу здійснює аналіз кількісної та якісної оцінки техніко-тактичних дій футболістів в умовах змагальної діяльності.

Аналіз показників техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів в умовах змагальної діяльності дозволив встановити такі дані (рис.1). Загальна кількість техніко-тактичних дій в одній грі в середньому становить $824,3 \pm 64,5$ техніко-тактичних дій. Дослідивши структуру виконання основних компонентів змагальної діяльності кваліфікованими футболістами, встановлено питому вагу окремих технічних прийомів.

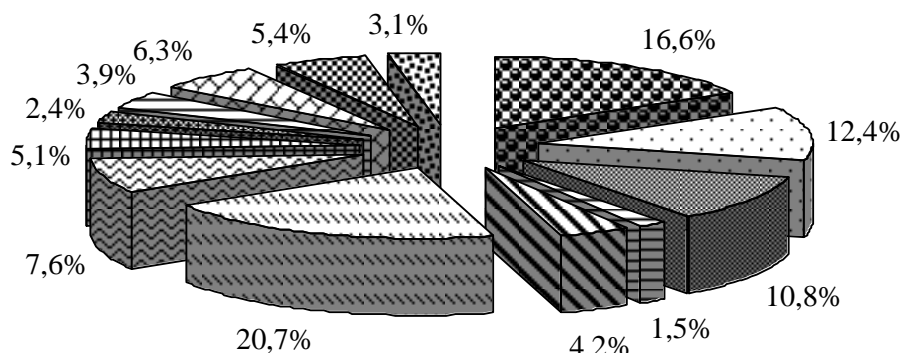

Рис. 1. Структура техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів в умовах змагальної діяльності ($n=19$):
 ■ – зупинки; ▨ – удари; ▩ – стандартні положення; ▧ – короткі передачі; ▦ – середні передачі; ▥ – довгі передачі; ▤ – передачі головою; ▣ – ведення м'яча; ▢ – гра головою; □ – відкривання; ■ – обведення; ▟ – перехоплення; □ – відбір

Найчастіше в матчі кваліфіковані футболісти застосовують короткі передачі м'яча, що становлять 20,7 % від загальної кількості техніко-тактичних дій. Середні передачі м'яча у кваліфікованих футболістів становлять 7,6 %, довгі – 5,1 % від загальної кількості техніко-тактичних дій. Передачі м'яча головою становлять 2,4 % від загальної кількості техніко-тактичних дій.

У фазі відбору м'яча можна відзначити питому вагу перехоплень м'яча, що становить 16,6 % від загальної кількості техніко-тактичних дій, а також співвідношення виконання відборів м'яча кваліфікованими футболістами - 12,4 % від загальної кількості техніко-тактичних дій.

Слід відзначити у структурі змагальної діяльності питому вагу таких техніко-тактичних дій як: ведення м'яча (3,9 %), обведення – (3,1 %), відкривання – (5,4 %), гра головою – (6,3 %), удари – (1,5 %). Усі ці техніко-тактичні дії спрямовані на розвиток атакуючих дій команди.

Зупинка м'яча – один з технічних прийомів, що виконується під час атаки команди. У кваліфікованих футболістів на етапі підготовки до високих досягнень цей технічний прийом становить 10,8 % від загальної суми техніко-тактичних дій.

Особливу роль у структурі техніко-тактичних дій займають стандартні положення, що становлять 4,2 % від загальної кількості прийомів. Стандартні положення у футболі розподіляють на вкидання м'яча із-за бічної лінії (аут), кутові та штрафні удари. Ефективне виконання стандартних положень біля воріт суперника є однією з основних передумов результативного завершення атаки.

Варто зазначити, що більшість тренерів приділяють особливу увагу стандартним положенням. Завдяки стандартним положенням у команд появляється шанс прямого нанесення удару у ворота суперника, що може вплинути на результат у матчі.

Як видно з таблиці 1, на етапі формувального експерименту у порівнянні з етапом констатувального експерименту зменшилося виконання утримувальних передач з 26,4 до 21,6%, одночасно збільшилося співвідношення виконання як розвивальних (з 61,0 до 62,9%), так і загострювальних (12,6 до 15,5 %) передач м'яча.

Таблиця 1

Розподіл видів передач м'яча кваліфікованими футболістами в різних зонах ігрового поля на етапах констатувального та формувального експериментів (середні дані)

Зони ігрового поля	Констатувальний експеримент ($n=19$)			Формувальний експеримент ($n=11$)		
	Передачі			Передачі		
	утримувальні	розвивальні	загострювальні	утримувальні	розвивальні	загострювальні
Зони сектора «А»	17	50	–	20	50	2

	0,94	0,86	–	1,0	0,82	0,0
	14,1	18,1	–	13,8	15,7	2,5
Зони сектора «Б»	60	11,8	7	49	149	15
	0,90	0,76	0,42	0,89	0,77	0,40
	50,0	46,2	13,2	44,9	47,0	20,5
Зони сектора «В»	33	83	26	31	98	32
	0,91	0,74	0,30	0,90	0,77	0,37
	27,5	29,9	45,6	28,4	30,9	41,0
Зони сектора «Г»	10,0	6	24	9	20	29
	0,80	0,50	0,29	0,77	0,45	0,37
	8,4	5,8	41,2	12,9	6,4	36,0
Усього	120	277	57	109	317	78
Коефіцієнт ефективності, бали	0,90	0,75	0,32	0,91	0,75	0,37
%	26,4	61,0	12,6	21,6	62,9	15,5

Примітки: перший ряд – кількість ТТД, другий – коефіцієнт ефективності, третій %

Поряд з перерозподілом передач збільшилися показники виконання їх ефективності: утримувальних – на 0,01 бала (1,1 %), загострювальних – на 0,05 бала (13,5 %). Ефективність виконання розвивальних передач не змінилася.

У педагогічному експерименті ставилося завдання через авторську тренувальну програму техніко-тактичної підготовки футболістів змінити співвідношення виконання утримувальних, розвивальних та загострювальних передач м'яча в ігрових зонах секторів «А», «Б», «В» та «Г» (рис. 2).

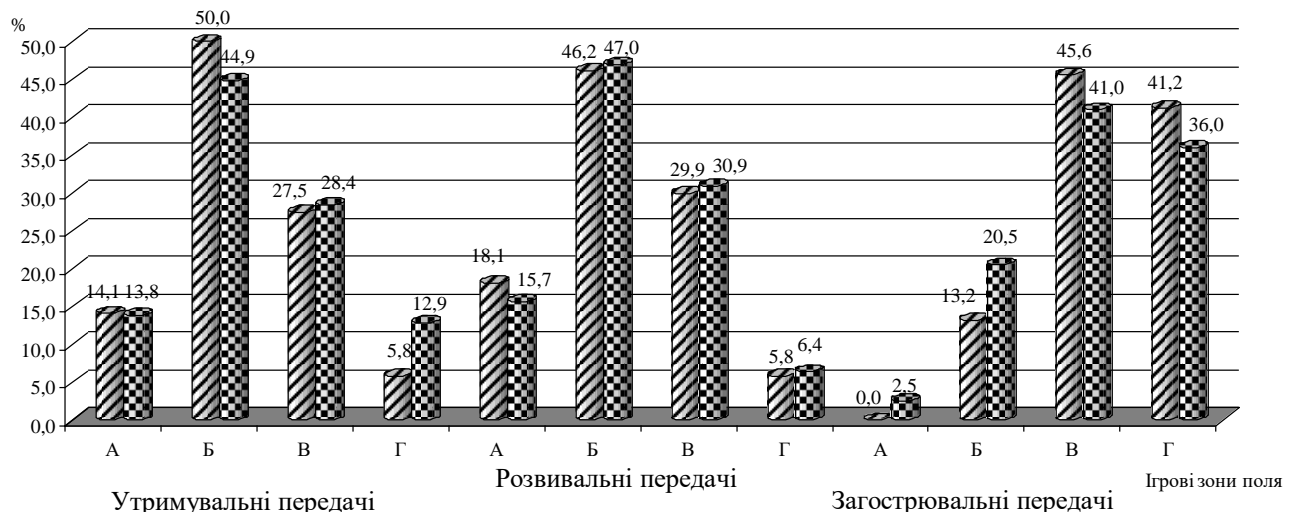

Рис. 2. Виконання передач м'яча в різних зонах поля кваліфікованими футболістами на етапах констатувального та формуального експериментів:

А – зони сектора «А»; Б – зони сектора «Б»; В – зони сектора «В»; Г – зони сектору «Г»;

▨ – констатувальний експеримент; ▩ – формувальний експеримент

На етапі формуального експерименту вдалося збільшити виконання розвивальних та загострювальних передач м'яча в ігрових зонах сектора «В», саме ці зони можна розглядати як певний «плацдарм» для розгортання атаквальних дій команди. Важливо також відмітити збільшення (з 13,2% до 20,5 %) загострювальних передач м'яча із ігрових зон сектора «Б». Основним інструментом у цьому випадку були довгі загострювальні передачі м'яча за спину захисників команди суперника.

Окрім передач м'яча, в процесі гри футболісти у фазі володіння м'ячем також виконують ведення м'яча та обведення суперника. За допомогою цих ігрових прийомів футболісти на індивідуальному рівні контролюють м'яч, а також загострюють ігрові ситуації шляхом подолання ігрового простору. Варто зазначити, що наявність у команді гравців, що досконало володіють швидкісними веденнями м'яча і особливо обведенням суперника, дозволяє не лише урізноманітнити атаквальні дії, але і безпосередньо створювати загрозу для воріт команди суперника.

Багаторічне спостереження за змагальною діяльністю у футболі дозволяє стверджувати, що ефективними критеріями тактики гри команди мають бути:

а) у фазі володіння м'ячем:

- ефективний вихід з м'ячем із зон сектора «А» з-під високого пресингу суперника;
- надійний контроль м'яча в зонах сектора «Б» з подальшим переведенням м'яча у флангові зони і продовження атаквальних дій або у флангових зонах, або через діагональну передачу переведення м'яча на протилежний фланг;
- створення необхідної коаліції гравців у зонах сектора «Г» і загострення ігрової ситуації;

б) у фазі відбору м'яча:

- ефективне застосування низького, середнього та високого пресингів;
- щільний контроль гравців суперника в межах ігрових зон секторів «А» і «Б», особливо сектора «А»;
- вміння гравців групи захисту витримувати лінію при позиційному веденні захисних дій;
- володіння діагональною підстраховкою;
- володіння спареними відбором та перехопленням м'яча;
- вміння гравців грати на випередження;
- вміння гравців ефективно відбирати та перехоплювати м'яч.

Виходячи із зазначеного вище, тренувальний процес на етапі формувального експерименту був акцентований на побудову раціональної тактики гри команди, що мала базуватися на підвищенні індивідуальної підготовленості гравців, в тому числі покращення ефективності контролю м'яча за допомогою ведення та обведення.

На етапі формувального експерименту збільшилося виконання ведення м'яча з 2,8 до 11,8 % та обведення суперника з 0,1 до 4,7 % в ігрових зонах сектора «А», що засвідчує покращення показників контролю м'яча під впливом високого пресингу гравців команди суперника (рис. 3.). Важливим також було збільшення обведення на етапі формувального експерименту в зонах сектора «Г». Саме швидкісне ведення м'яча у флангових зонах сектора «Г» сприяє загостренню атакуючих дій, у першу чергу через наступні флангові передачі м'яча.

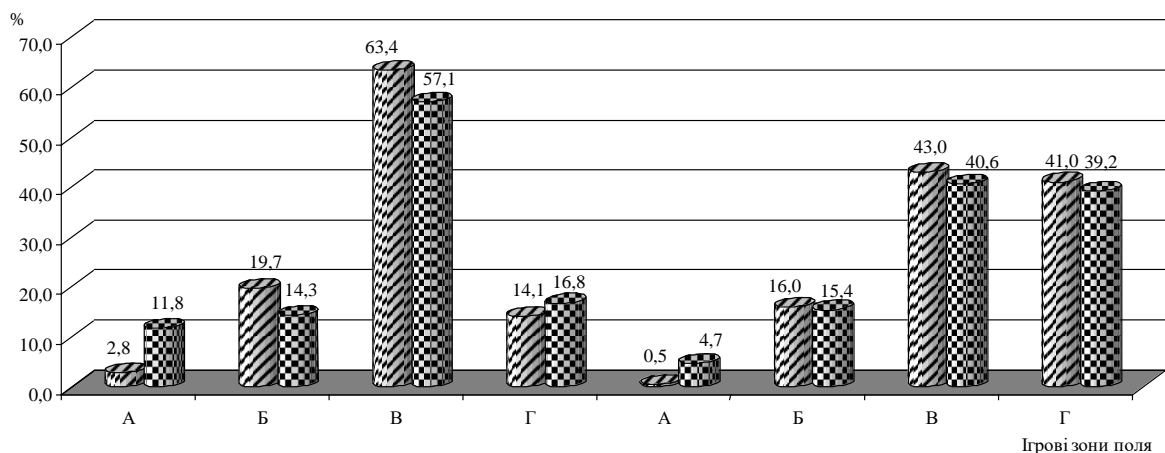

Рис. 3. Виконання ведення та обведення в різних зонах поля кваліфікованими футболістами на етапах констатувального та формувального експериментів:

А – зони сектора «А»; Б – зони сектора «Б»; В – зони сектора «В»; Г – зони сектора «Г»;

▨ – констатувальний експеримент; ▩ – формувальний експеримент

Варто зазначити, що програмою експерименту ставилося завдання на етапі констатувального експерименту не стільки збільшувати кількісні показники виконання ведення та обведення (суттєве збільшення цих ТТД знизило б комбінаційний стиль гри), як підвищити ефективність виконання цих ігрових прийомів.

Ілюстрація рис. 4 показує, що на етапі формувального експерименту покращилася ефективність виконання ведення та обведення практично в усіх зонах ігрового поля, що загалом стало відображенням тренувального впливу програми техніко-тактичної підготовки футболістів.

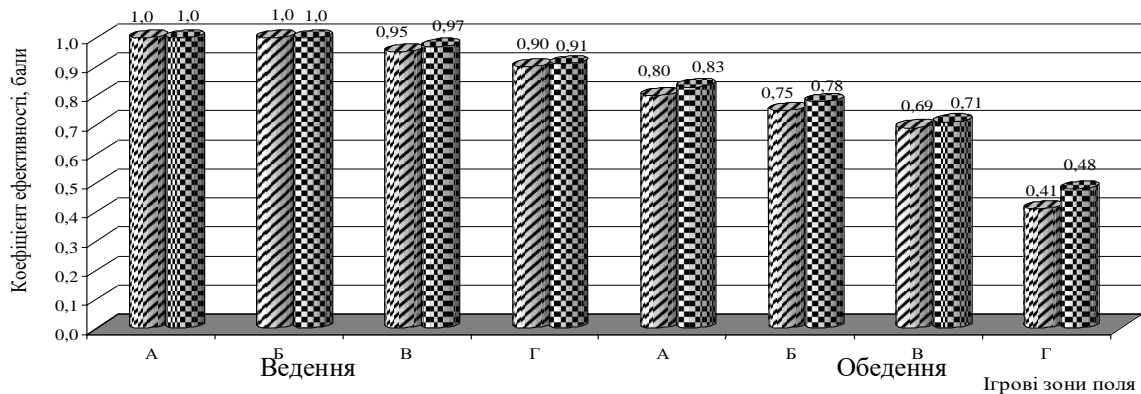

Рис. 4. Показники ефективності виконання ведення м'яча та обведення суперника кваліфікованими футболістами на етапах констатувального та формувального експериментів

А – зони сектора «А»; Б – зони сектора «Б»; В – зони сектора «В»; Г – зони сектору «Г»;

▨ – констатувальний експеримент; ▩ – формувальний експеримент

Покращення кількісних та якісних показників виконання передач, ведення та обведення призвело до збільшення кількості як кількісних (рис. 5), так і якісних (рис. 6) показників ударів у ворота, що загалом призвело до підвищення

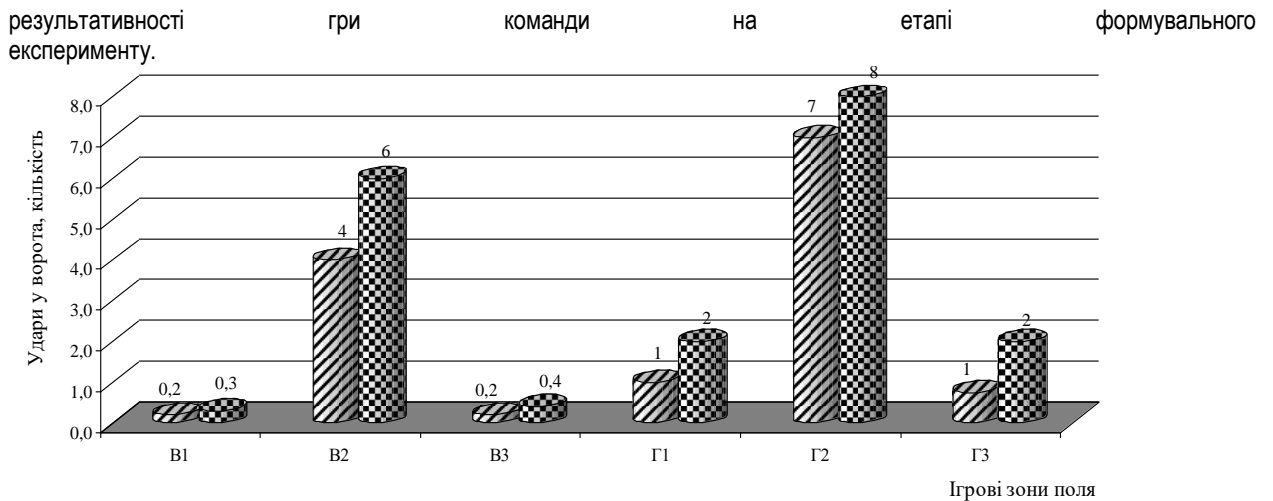

Рис. 5. Показники виконання ударів у ворота кваліфікованими футболістами на етапах констатувального та формувального експериментів:

▨ – констатувальний експеримент; ▩ – формувальний експеримент

У процесі педагогічного експерименту важливо було поряд з ігровими прийомами, що застосовуються у фазі володіння м'ячем, приділити увагу ігровим прийомам, що використовуються у фазі відбору та перехоплення м'яча.

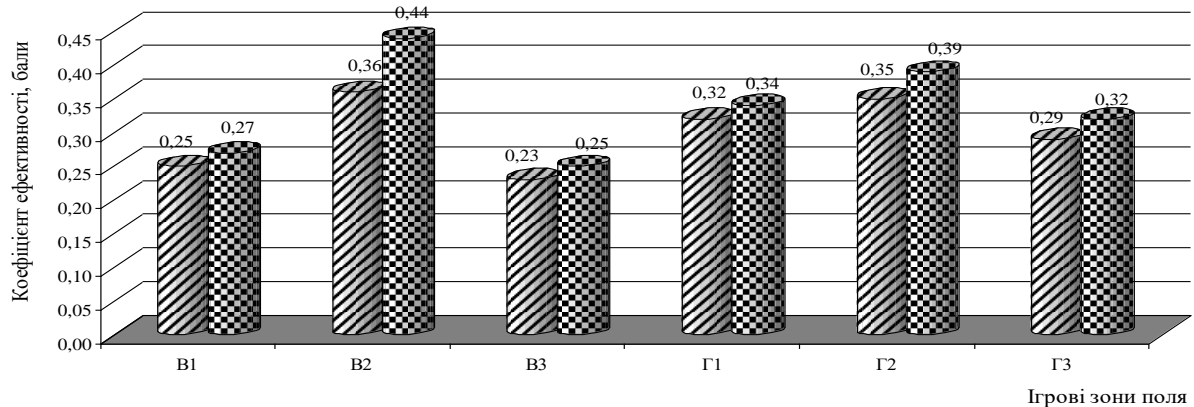

Рис. 6. Показники ефективності виконання ударів у ворота з різних зон поля кваліфікованими футболістами на етапах констатувального та формувального експериментів:

▨ – констатувальний експеримент; ▩ – формувальний експеримент

На етапі формувального експерименту відбулися позитивні зміни у виконанні відборів та перехоплень м'яча у порівнянні з етапом констатувального експерименту.

Насамперед варто наголосити на покращенні ефективності виконання кваліфікованими футболістами як відборів, так і перехоплень м'яча. Що стосується кількісних показників, то тут, як і передбачалося, знизилася кількість виконання відборів м'яча, у зв'язку з тим, що команда стала більше володіти м'ячем. Водночас збільшилися перехоплення м'яча як внизу, так і вверху у зонах секторів «В» та «Г», що характеризує більш активний стиль ведення гри командою (рис. 7).

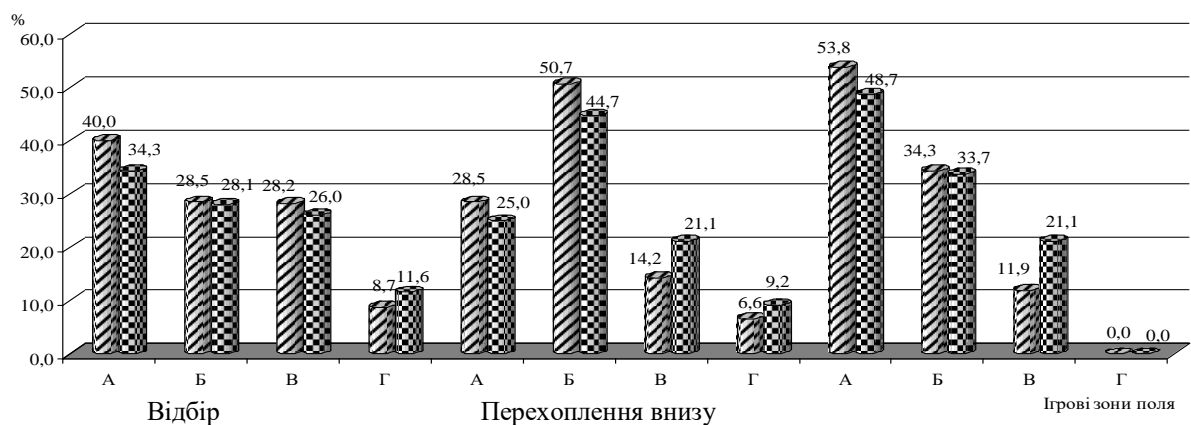

Рис. 7. Виконання відборів і перехоплень м'яча кваліфікованими футболістами на етапах констатувального та формувального експериментів:

Перехоплення вверху

☑ – констатувальний експеримент; ☒ – формувальний експеримент

Таким чином порівняльний аналіз виконання ТТД кваліфікованими футболістами на етапах констатувального та формувального експериментів дозволив прийти до висновку, що впровадження авторської тренувальної програми техніко-тактичної підготовки кваліфікованих футболістів є достатньо ефективним і така програма може використовуватися при підготовці футболістів різної кваліфікації.

Висновки. Теоретичний аналіз та узагальнення наукової та методичної літератури дозволяє робити висновки, що проблемі техніко-тактичної підготовки кваліфікованих футболістів приділено достатньо уваги фахівців галузі футболу, однак питання удосконалення техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів з урахуванням специфіки зон їх функціонування практично не вивчалось. У зв'язку з процесами індивідуалізації та оптимізації тренувального процесу у футболі, аналіз показників структури техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів з урахуванням ігрових зон поля потребує детальнішого дослідження.

Встановлено, що загальна кількість техніко-тактичних дій в одній грі в середньому становить $824,3 \pm 64,5$ техніко-тактичних дій. Найчастіше в матчі кваліфіковані футболісти застосовують короткі передачі м'яча, що становлять 20,7 % від загальної кількості техніко-тактичних дій. Середні передачі м'яча у кваліфікованих футболістів становлять 7,6 %, довгі – 5,1 % від загальної кількості техніко-тактичних дій. Передачі м'яча головою становлять 2,4 % від загальної кількості техніко-тактичних дій.

Побудова тренувальних занять на основі авторської програми підготовки кваліфікованих футболістів сприяла більш вираженому зростанню показників ефективності виконання загальної кількості ТТД – на 6,8 % ($p < 0,01$). Установлено зростання показників основних ігрових прийомів – загострювальних передач – на 13,5 % ($p < 0,05$), ведення – на 2,0 % ($p < 0,05$), обведення – на 4,8 % ($p < 0,01$), відбору – 6,5 % ($p < 0,01$), перехоплення внизу – на 9,8 % ($p < 0,01$), єдиноборства – на 3,5 % ($p < 0,05$), ударів у ворота з гри – на 16,1 % ($p < 0,05$), ударів у ворота зі стандартних положень – на 12,8 % ($p < 0,01$).

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на дослідження структури та змісту техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів у відповідності до специфіки ігрового амплуа.

Література

1. Карпа І. Я. Удосконалення техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів різного ігрового амплуа в окремих зонах ігрового поля : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.01 "Олімпійський і професійний спорт" / Карпа Ігор Ярославович ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. - Львів, 2013. - 20 с.
2. Карпа І. Характеристика структури техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів в окремих зонах ігрового поля / Карпа Ігор, Когут Тарас, Альфавіцький Іван // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. - Вінниця, 2017. - Вип. 3(22). - С. 310-314.
3. Карпа І. Показники техніко-тактичної підготовленості кваліфікованих показників у футболі / Карпа І., Ріпак І., Гандзин Р. // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2019. – Вип. 5 К (113)19. – С. 148-152.
4. Колобич О. Напрямки удосконалення техніко-тактичної підготовки юних футболістів [Електронний ресурс] / Олег Колобич, Богдан Хоркавий, Андрій Дулібський // Спортивна наука України. - 2016. - № 2 (72). - С. 15-23. - Режим доступу : <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/411>
5. Костюкевич В. Експертний аналіз техніко-тактичної майстерності спортсменів високої кваліфікації [Електронний ресурс] / Віктор Костюкевич // Спортивна наука України. - 2013. - № 4 (55). - С. 16-21. - Режим доступу : <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/157>
6. Ріпак І. Структура виконання техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів в окремих зонах ігрового поля / Ріпак І., Карпа І. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2017. – Вип. 5К(86) 17. – С. 275–279.
7. Чорнобай І. Відмінності техніко-тактичних дій з м'ячем воротарів команд-чемпіонів Європи та світу з футболу у фінальних матчах чемпіонатів Європи та світу 2004-2016 років [Електронний ресурс] / Ігор Чорнобай, Богдан Хоркавий // Спортивна наука України. - 2017. - № 6(82). - С. 54-62. - Режим доступу : <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/658/637>
8. Шамардін В. М. Технологія управління системою багаторічної підготовки футбольних команд вищої кваліфікації : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.01 "Олімпійський і професійний спорт" / Шамардін Валерій Миколайович ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. - Львів, 2013. - 36 с.
9. Chornobay I. Analysis of passes performed by football world cup winners during the final matches in 1970-201 / Igor Chornobay, Olga Matviyas // Фізична активність, здоров'я і спорт. - 2012. - №3(9). - С. 35-40.
10. Khorkavyy V., Gargula L. Szkolenie młodzieży na Ukrainie. Nowoczesna Piłka Nożna // Teoria i Praktyka. Współczesne koncepcje szkolenia młodych piłkarzy nożnych. – Opole, 2016. – S. 70–86.

References:

1. Karpa, I. (2013), "Improvement of technical and tactical actions of qualified football players of different game role in separate zones of the playing field" : avtoref. dys. ... kand. nauk z fiz. vykhovannya ta sportu : [spets.] 24.00.01 "Olimpiys'kyi i profesijnyy sport". L'viv. derzh. un-t fiz. kul'tury. L'viv. 20 p.
2. Karpa, I., Kohut, T., Alfavitsky, I. (2017), "Characteristics of the structure of technical and tactical actions of qualified football players in some areas of the playing field", Fizychna kul'tura, sport ta zdorov'ya natsiyi : zb. nauk. pr. Vinnytsya. Vyp. 3(22). pp. 310–314.

3. Karpa, I., Ripak, I., Gandzin, R. (2019), "Indicators of technical and tactical readiness of qualified indicators in football", *Naukovyy chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Seriya 15, Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoyi kul'tury (fizychna kul'tura i sport) : zb. nauk. pr. Kyiv. Vyp. 5 K (113)19.* pp. 148–152.
4. Kolobich, O., Khorkaviy, B., Dulibsky, A. (2016), "Straightforward technical and tactical training of young football players" [Electronic resource], *Sportyvna nauka Ukrainy. № 2 (72).* pp. 15–23. Rezhym dostupu : <http://sportsceience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/411>
5. Kostyukevych, V. (2013), "Expert analysis of technical and tactical skills of highly qualified athletes" [Electronic resource], *Sportyvna nauka Ukrainy. № 4 (55).* pp. 16–21. Rezhym dostupu : <http://sportsceience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/157>
6. Ripak, I., Karpa, I. (2017), "Structure of performance of technical and tactical actions of qualified football players in separate zones of the game field", *Naukovyy chasopys Nats. ped. un-tu im. M. P. Drahomanova. Seriya 15, Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoyi kul'tury (fizychna kul'tura i sport) : [zb. nauk. pr.], Kyiv, Vyp. 5K(86)17,* pp. 275–279.
7. Chornobay, I., Khorkavy, B. (2017), "Differences of technical and tactical actions with the ball of goalkeepers of European and world football teams in the final matches of European and world championships 2004-2016" [Electronic resource], *Sportyvna nauka Ukrainy. № 6(82).* pp. 54–62. Rezhym dostupu : <http://sportsceience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/658/637>
8. Shamardin, V. (2013), "Technology of management of system of long-term preparation of football teams of the highest qualification", *avtoref. dys. ... d-ra nauk z fiz. vykhovannya i sportu : [spets.] 24.00.01 "Olimpiys'kyi i profesiynny sport". L'viv. derzh. un-t fiz. kul'tury. L'viv.* pp. 36.
9. Chornobay, I., Matviyas, O. (2012), "Analysis of passes performed by football world cup winners during the final matches in 1970-201", *Fizychna aktyvnist', zdorov'ya i sport. №3(9).* pp. 35–40.
10. Khorkavy, B., Gargula, L. (2016), "Szkolenie młodzieży na Ukrainie. Nowoczesna Piłka Nożna", *Teoria i Praktyka. Współczesne koncepcje szkolenia młodych piłkarzy nożnych. Opole.* pp. 70–86.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.6K(135).21
УДК 378.091.33:796.323

Кашуба А.А.
старший викладач кафедри теорії і практики фізичної культури і спорту,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
Кіндрат В.К.
кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики фізичної культури і спорту,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
Ковальський В.В.
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики фізичної культури і спорту,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
Панчук А.П.
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики фізичної культури і спорту,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ БАСКЕТБОЛУ)

У статті представлені результати впровадження авторської програми секційних занять з баскетболу та досліджено її вплив на фізичний стан здобувачів вищої освіти.

Акцентовано увагу на тому, що достатньо перспективним напрямом покращення фізичного стану є впровадження в систему фізичного виховання ЗВО секційних факультативних занять як принципу комплексного використання засобів різних видів фізичних вправ, зокрема баскетболу, який є однією з основних і невід'ємних частин змісту занять фізичної культури і секційних занять, фізкультурно-оздоровчих заходів і спортивних розваг у закладах загальної середньої та вищої освіти.

Проведено порівняльний аналіз показників морфо-функціонального стану та фізичної працездатності в кінці проведеного педагогічного експерименту, що вказують на її ефективність.

Ключові слова: баскетбол, секційні заняття, фізичний стан, фізична працездатність, здобувачі вищої освіти.

Kashuba Anatolii, Kindrat Vadym, Kovalskyi Volodymyr, Panchuk Andrii. Study of the Physical Fitness of Higher Education Students during Game Activities (Case Studies of Basketball). *In the recent past, physical culture was presented in higher education establishments as an academic discipline and the most important basic component of the general cultural and a number of professional competencies formation of future graduates, which contributed to the harmonization of physical and moral integrity, physical and mental well-being, physical perfection, etc.*

However, the unjustified reduction of compulsory physical education classes in higher education establishments and their change to exclusively sectional and optional classes has already led to a significant reduction in the number of students actively involved in physical culture and sports and, as a consequence, to a significant deterioration of their physical fitness.

The article presents the implementation results of the authors' program of sectional basketball lessons and examines